

“Wor d’n burger de mosterd hoalt” (2)

In het vorige nummer had ik het over mosterd en de bemoeienissen daarmee van burgemeesters, waaronder ook ondergetekende. Hieronder volgen nog wat aanvullingen.

1. In 1825 heeft burgemeester Laurens Smeets de Gulpener brouwerij De Gekroonde Leeuw gesticht. Zijn zoon breidde die uit met een distilleerderij en een azijnfabriek. In 1882 kwam daar een mosterdfabriekje bij; gelet op de aanwezigheid van de azijn is dat best wel logisch.
2. In de 19^e eeuw werd er veel inheems mosterdzaad gebruikt, tegenwoordig komt bijna al dit zaad uit Canada. Het verbouwen van mosterdzaad werd in de 19^e en 20^e eeuw tegengegaan wegens vrees voor overwoekering. In veel pachtcontracten was het verboden. Toen echter ook een gemeentebestuur met een verbod op de proppen kwam via een gemeentelijke verordening werd deze aangevochten in Den Haag en werd ze door de Kroon vernietigd (Montfoort, 1857)
3. In het vorige artikel vermeldde ik een Oirschotse kanonskogel die mogelijk is gebruikt voor het pletten van mosterdzaad. Zo een is er ook nog in Velzen. Hij is afkomstig van het schip van admiraal Van Heemskerck en werd op hem afgevuurd nabij Gibraltar (17^e eeuw).
4. De lijst van mosterdpotten die uit de grond zijn opgedolven, verdient ook nog een aanvulling. In de vitrines met archeologische objecten in het gemeentehuis staan in de rechter kast flesjes en potjes die Louis en Tineke de Kok hebben gevonden in hun tuin aan de Kerkstraat. Daar is een ‘duits’ mosterdpotje bij met het opschrift: “Wed. Breder”. Mosterd wordt in deze Rotterdamse fabriek niet meer gemaakt, maar het is wél de grootste azijnfabriek van Nederland. De weduwe is Amalia Gillis, die na de dood van haar man Hermann Heinrich Breder in 1864 de zaak voortzette.
5. En dan tot slot de uitdrukking: “waar Abraham de mosterd haalt”. Om dat uit te leggen moeten we naar het Oude Testament, Genesis 22-6, waar wordt verhaald dat Abraham zijn zoon zou offeren op een vuur. Hij verzamelde musters en “legde het hout op de schouders zijns zoons”. (En als we het dan toch over de Bijbel hebben, daar wordt over mosterdzaad in een totaal andere betekenis gesproken, nl. als zaad van een super grote boom, die met onze mosterd – naar ik meen – niets heeft uit te staan.)

Frits Speetjens
